

Stichting Patrimonium Mosae

Jaaroverzicht 2012

Algemeen

In 2012 werden diverse onderzoeken uitgevoerd waarmee de stichting direct of indirect betrokken was. Dit jaar vond archeologisch veldonderzoek in Stein plaats op het terrein voor het nieuwe winkelcentrum Stein en werd tevens aan de Joannes Riviustraat te Elsloo, op het Bandkeramisch nederzettingsterrein Elsloo-Koolweg, de vervolgoopgraving uitgevoerd. Ook werd in 2012 door Archol de eindrapportage van de opgraving van een deel van de Bandkeramische nederzetting Stein-Heidekampweg opgeleverd. In deze rapportage werden tevens de resultaten van het proefsleuvenonderzoek verwerkt.

In het kader van het Odyssee-project werd onder andere een aantal oude archeologische onderzoeken naar Bandkeramiek (LBK) in Stein en Elsloo uit de periode 1925-2001 nader beschreven en bewerkt naar de meest recente inzichten. Dit betrof een aantal vondstcomplexen die in beheer van de stichting zijn. De conceptrapportage van dit 'vergeten' onderzoek van de Bandkeramiek was de aanleiding enkele achtergrondgegevens op te nemen van de ontwikkelingen van het onderzoek naar de Bandkeramische nederzetting met bijbehorend grafveld te Elsloo. Deze gegevens hebben een contextueel karakter en zijn voornamelijk gebaseerd op berichtgeving in de regionale pers.

Proefsleuvenonderzoek winkelcentrum Stein

Het archeologisch veldonderzoek op het terrein voor het nieuwe winkelcentrum te Stein werd in januari en in december 2012 uitgevoerd. Dit onderzoek werd door Archol B.V. verricht, in opdracht van gemeente Stein. Naast het inventariseren en waarderen van archeologische waarden stond hierbij het bepalen van de mate van bodemverstoringen op de voorgrond. Het terrein was immers voorheen bebouwd geweest en tevens was er na de verwoestende brand een bodemsanering uitgevoerd. Van beide ingrepen kon een aanzienlijk verstrend effect op eventueel aanwezige archeologische overblijfselen in de bodem worden verwacht en daarmee een negatieve invloed op de archeologische waardering t.a.v. de gaafheid.

Op het onderhavige terrein werden geen archeologische bodemsporen aangetroffen en slechts een beperkte hoeveelheid archeologische vondsten kon worden geborgen. Het betrof 1 stuk vuursteen en 42 scherven aardewerk, waarvan 33 exemplaren uit de prehistorie stamden, 6 exemplaren uit de Romeinse tijd en 2 exemplaren uit de middeleeuwen. Het prehistorische aardewerk is merendeels onversierd, deels licht besmeten en kan grotendeels tot de IJzertijd worden gerekend. De scherven zijn sterk afgerond en afgesleten door oudtijdse verwerking en verspoeling. Ook is de helft van een klein onregelmatig spinklosje aangetroffen. Een schouder-halsfragment met een stafband betreft een fragment van een Romeins dolium. De overige Romeinse scherven zijn afkomstig van dunwandige witte kruiken of amforen. Waardering van de vindplaats Stein-winkelcentrum leidde tot de eindconclusie 'niet behoudenswaardig'. Verder werd geadviseerd ontgravingen in het droogdal in de zuid- en westrand van het terrein archeologisch te laten begeleiden.

Opgraving Bandkeramiek aan de Joannes Riviustraat te Elsloo

In vervolg op de eerste fase van de opgraving van een deel van de Bandkeramische nederzetting Elsloo-Koolweg aan de Joannes Riviustraat in 2006 werd in de zomer van 2012 door Archol de tweede en tevens afsluitende fase van dit opgravingsproject uitgevoerd.

Wellicht is op het betreffende terrein de noordostrand van de Bandkeramische nederzetting bereikt, tenzij dit een open plaats in het nederzettingsterrein betreft. Op het noordoostelijk deel van het terrein kwamen namelijk geen huisplattegronden meer voor. Op het zuidwestelijk terreingedeelte konden diverse Bandkeramische huisplattegronden worden onderzocht. Het betreft hier momenteel nog voorlopige resultaten want de eindrapportage van het onderzoek is nog in voorbereiding.

De omvang van de Bandkeramische nederzetting Elsloo-Koolweg wordt geschat op ca.17 ha, waarvan slechts ongeveer 35 % is opgegraven. Door mogelijkheden te benutten, zoals bij sloop en herbouw van woningen in de Joannes Riviusstraat, kan aanvullende informatie over de nederzetting worden verkregen. De invloed van verstoringen van funderingen en kelders van de voormalige duplexwoningen op de Bandkeramische bodemsporen bleken beperkt te zijn, waardoor de structuren van de Bandkeramische gebouwen duidelijk herkenbaar bleven.

Oppervlaktevondsten

Zoals in de voorafgaande jaren het geval was bevestigden oppervlaktevondsten van 2012 het archeologische karakter van diverse bekende vindplaatsen. In het Nattenhovener Broekveld werden in mei vuurstenen artefacten gevonden, waaronder krabbers, klingen en kloppers, die wellicht duiden op de overblijfselen van een Bandkeramische nederzetting ter plaatse. In de directe nabijheid werd een grote krabber gevonden die tot de Michelsbergcultuur kan worden gerekend.

Opmerkelijk was het aantreffen van een fragment aardewerk met IJzertijdkenmerken bij een recent geplante boom in het kasteelpark te Elsloo, op het terrein waar voorheen een tennisbaan was gesitueerd.

Hier ook weer aandacht voor een aantal oppervlaktevondsten uit de verdere omgeving van Loek Brandts. Het betreft een drietal vondsten die op verschillende plekken in de omgeving van het Limbrichterbos tussen Limbricht en Born zijn gedaan.

Het bijltje uit de omgeving van het Limbrichterbos is qua type en gesteentesoort voor onze streken bijzonder te noemen. De platte en gebogen zijkanten van dit bijltje zijn in het oog springende vormkenmerken die duiden op een Fels-Rechteckbeil. Het bijltje is gemaakt van een relatief grofkorrelig gesteente, licht van kleur met groene insluitsels. Naar mededeling van Loek Brandts is het bijltje door de RCE voor determinatie van de gesteentesoort met de XRF-methode onderzocht, met als resultaat diabaas of doloriet. De groene mineralen zijn amfibolen en/of pyroxenen. Fels-Rechteckbeilen worden doorgaans in de context van het Midden- en Laat-Neolithicum geplaatst.

Ook uit de omgeving van het Limbrichterbos is de vuurstenen spits afkomstig. De gepatineerde spits heeft de afmetingen $l = 4,0$, $b = 1,2$ en $d = 0,4$ cm en is eenzijdig voorzien van een steile retouche. De spits kan worden toegeschreven aan de Federmesser-cultuur of Groep uit het Jong-Paleolithicum (ca.14.700 – 9.000 cal BP).

Tevens uit de omgeving van het Limbrichterbos is een Bandkeramische dissel herkomstig. Het betreft een platte dissel met de afmetingen $l = 6,5$, $b = 5,0$ en $d = 1,7$ cm, gemaakt van donkere kwartsiet met de aanduiding 'grès à mica de Horion-Hozémont'. Er zijn aanwijzingen dat in dit gebied in het verleden meerdere dissels zijn gevonden.

####